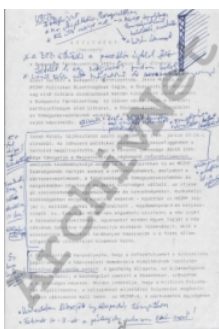

Budapesti információk jelentések 1989. június 16-áról ^[1]

„Alantas ösztönökre építő politikai hangulatkeltés”

„Az MSZMP BP VB az állampolgárok, a párt fővárosi szervezeteinek, testületeinek és tagjainak észrevételei alapján is megdöbbenéssel vette tudomásul, hogy néhány szónok alantas ösztönökre építő politikai hangulatkeltésre használta fel a társadalmi gyász és megrendülés óráit, olcsó választási agitációt folytatott. Sajnálatosnak tartjuk, hogy a ravatalt és a sírokat – amelyeknek teherterét a nemzet és soraiban az MSZMP tagjai is évtizedes súlyként cipelték magukkal – egyesek az ország, földrészünk békéjét felborító, társadalmi revánusra áhító, szovjetellenes pódiummá változtatták.”

Orbán Viktor „durva, uszító” szavakkal elmondott 1989. június 16-ai beszédét minősítette a fenti szavakkal a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) Budapesti Bizottsága. Bár Nagy Imre és társai 1989-es újratemetésére jól felkészült a Budapesti Pártbizottság - több ülés is foglalkozott a témával, és a Népszabadság is jó előre felkészítette a lakosságot, mi lesz a Hősök tere - arra azonban senki sem számított, hogy ott olyan kifejezések hangzanak majd el, mint „orosz megszállás”, „kommunista diktatúra” vagy olyan gondolatok, mint „a demokrácia és a kommunizmus összeegyeztethetetlenek”, „1956-ban vette el tőlünk - mai fiataloktól - a jövőnket a Magyar Szocialista Munkáspárt.”

[Képgaléria megtekintése](#) ^[2]

Pedig a Fideszt már jól ismerték a Köztársaság téren, a fővárosi pártszervezet többször is foglalkozott velük, a fővárosi agitációs szervek által összeállított dossziében természetesen a Fidesznek is tartottak fenn helyet. Megfigyelőjük még aznap értesítette a pártszerveket az I. kongresszus 1988. november 20-ai második fordulójáról, számon tartották, hogy hány tagja volt az ötven csoportban működő szervezetnek, ismerték anyagi helyzetét, tagdíjfizetését, munkacsoportjait, nagygyűléseik színhelyét. Egy 1989. áprilisi statisztikában kerületenként bontva követhették szervezeteik alakulásának dátumait pillanatnyi taglétszámmal együtt. Az elemző rész feltárta, hogy az MDF, az SZDSZ és a FIDESZ törekedett a legjobban a (munka)helyi csoportok létrehozására, ők azok, akik inkább helyi ügyekkel foglalkoztak.

Az alternatív szerveződések a romániai falurombolás elleni tömegdemonstrációkkal kerültek reflektorfénybe, „a Szárszói Front megalakulása; a Magyar Demokrata Fórum szervezetté nyilvánítása; az Új Márciusi Front létrejötte; a szeptember 12-ei tüntetés; a szegedi bölcsész sztrájk, a FIDESZ által kezdeményezett és

1988. szeptember 28-án a szegedi bölcsészettudományi kar hallgatói és a hozzájuk csatlakozó oktatók egynapos sztrájkot követően követelték a magyar felsőoktatás átalakítását. Szirovics Ignác: Volt egyszer egy rendszerváltás. Bp., 2003. 113–117. az ELTE-n és a Petőfi-szobornál a vízelpcső ellen lezajlott egyetemista tüntetés; és különösen a Reformpárti Esték vitái” adtak munkát a jelentésíróknak.

1989. április végén már látszódtott, hogy a hatalomnak helyi szinten is számolnia kell velük. Számuk - egy a pártnak a fővárosi munkásságra gyakorolt hatását vizsgáló feljegyzés becslése szerint - meghaladta a százötvenet. A FIDESZ csoportjai alapvetően iskolákra, művelődési intézményekre épültek. A párt fontosnak tartotta, hogy lakóterületi szinten fejlessze a pártmunkát, figyelje az új szerveződések és a politikai pártok megjelenését, tevékenységét, hiszen „tevékenységük a szervezetépítésen és a tagtöborozáson túlmenően elsősorban a néphatalmi-képviselői szervezetbe történő beépülésre, illetve erre történő felkészülésre koncentrálnak”. Számítottak egy tanácsválasztáson megjelenő FIDESZ-SZDSZ-MDF összefogásra is, hogy „egységfrontba tömörülnek az MSZMP-vel szemben”.

A Nagy Imre és társai újratemetésén történt lakossági megítéléséről a pártállam fennmaradását szolgáló, rendkívül összetett agitációs és propagandahálózat „alkalmazottjától” értesülhetett a budapesti PB. A hangulatjelentő az adott hét legfontosabb eseményének tekintette a temetést. Elismerte, hogy „az eseményt a közvélemény jelentős része régen időszerűnek minősítette. [...] több tízezres tömegmegmozdulás méltóságteljes hangulatban, rendezavarás nélkül zajlott le.” Az már nem nyerte meg a tetszését, hogy „akadtak, akik éles szovjetellenes, antikommunista kirohanásra” használták fel az alkalmat. Ezt különösen „Rác Sándor és Orbán Viktor durva, uszító szavaira” vonatkoztatta.

Szerinte a hazai és a nemzetközi közvélemény is elvárta, hogy az MSZMP utasítsa el kollektív felelősségére vonatkozó vádat, az elvakult politikai radikalizmust, a szélsőséges hangulatkeltést, és a szónokokat bélyegezzék meg.

Másnap, június 17-én a Népszabadság kegyeletteljes megemlékezéséről, megrendült búcsúról számolt be. Olyan megbékélésről, melyből nem szabad senkit kirekeszteni. Az összes beszédéről, előadóról, még Orbánról is kommentár nélküli „pártatlan” tájékoztatást adott.

A temetésnek a Budapesti Pártbizottságon még hetekkel később is volt visszhangja. A Budapesti Végrehajtó Bizottság közleménytervezetét készített Nagy Imre újratemetésével kapcsolatban. Megállapította, hogy „a Magyarországon végbemenő reformfolyamatot a fővárosi lakosság, a párttagság döntő többsége támogatja. [...] A gazdaság állapota, az állampolgárok életfeltételei és a társadalmi közhangulat a fővárosban romlott, a szélsőségek erősödtek. [...] Ugyanakkor a vezető testületeknek, a párttagságnak világosan el kell határolnia magát a szélsőségektől. 1989. június 16-a a gyász és a megemlékezés napja volt a fővárosban is. A sokszor elítélt és a már meghaladott korszak a nemzet nyilvánossága előtt is véget ért. Nagy Imre és sorstársai, akik politikai koncepciók perke áldozatai lettek, most végső nyughelyre kerültek. A megtorlások áldozatai mellett fejet hajtunk mindazok emléké előtt, akik hitüket, meggyőződésüket követve, parancsot teljesítve bármely oldalon vagy ártatlanul veszítették életüket. Az MSZMP BP VB az állampolgárok, a párt fővárosi szervezeteinek, testületeinek és tagjainak észrevételei alapján is megdöbbenéssel vette tudomásul, hogy néhány szónok alantas ösztönökre építő politikai hangulatkeltésre használta fel a társadalmi gyász és megrendülés óráit, olcsó választási agitációt folytatott. Sajnálatosnak tartjuk, hogy a ravatalt és a sírokat - amelyeknek teherterét a nemzet és soraiban az MSZMP tagjai is évtizedes súlyként cipelték magukkal - egyesek az ország, földrészünk békéjét felborító, társadalmi revánusra áhító, szovjetellenes pódiummá változtatták.”

A közleménytervezetet a június 26-ai PB-ülésen fogadták el. 1956 megítélésében célszerűnek tartották megkeresni azt az utat, amelyen közmegegyezésre lehet jutni. A testület felkérte az addig kialakult különböző platformokat, hogy kompromisszumok, megegyezések útján segítsék a párt valós programjának a kialakítását.

A jelentés említi a Mező Imréné és Vásárhelyi Miklós közötti párbeszédet is. Mező Imréné 1989 júniusában írt levelet a budapesti PB-hez, melyben az 1956-ban elhunytakról és a megbékélésről, valamint a június 16-ai gyásznappal való egyetértéséről írt.

A gyásznapi sokak szemében a rendszerváltás kezdetének dátuma volt, ahol az alatt lévő katarzisa tagadhatatlan volt, mégha néhány pillanatát a fent lévők egy része olcsó választási agitációnak is minősíthette.

Címkék:

[Magyar Szocialista Munkáspárt](#) ^[3]

[kommunista](#) ^[4]

[diktatúra](#) ^[5]

[Magyar Demokrata Fórum](#) ^[6]

[Új Márciusi Front](#) ^[7]

[Fidesz](#) ^[8]

[Nagy Imre](#) ^[9]

Kiadás: 9. évfolyam (2009) 3. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/budapesti_informacios_jelentesek_1989._junius_16arol.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/budapesti_informacios_jelentesek_1989._junius_16arol.html

[2] https://www.archivnet.hu/.../galeria_pop.php%3Fga_id%3D21

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-szocialista-munkaspart>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kommunista>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/diktatura>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-demokrata-forum>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/uj-marciusi-front>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/fidesz>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nagy-imre>